

Kort sammanfattning av Wittingmetoden

av

Anita Hjalme

På Wittingföreningens hemsida (www.wittingforeningen.se) finns utförligare information och uppgifter om både kurser och wittinglitteratur.

Bakgrund

Wittingmetoden har vid det här laget en mer än 50-årig historia. Många människor i olika åldrar och med skilda förutsättningar har genom den fått hjälp att bli säkra läsare och skrivare. Metoden har sin utgångspunkt i Maja Wittings uthålliga resonering med elever för att förstå detaljer i deras svårigheter att bemästra läsning och skrivning. Detta kombinerades med att hon tillsammans med eleverna tålmodigt prövade och utvärderade olika gängse sätt att hantera det hon började ana var hinder för utveckling av deras läs- och skrivförmåga. Maja Witting sökte också teoretiska förklaringar i studier bl.a. av läs- och skrivprocesserna, av fonetik, språk och språkstörning samt av teori om lärande. Hennes insiktsfulla samlade analys resulterade i *en metod med två grundbultar: elevens delansvar* för lärandet och som arbetsmaterial *innehållsneutrala språkstrukturer*. Metoden har olika tillämpningar. För elever i läs- och skrivsvårigheter eller språkliga funktionshinder gäller *ominläring*.

Elever måste få förutsättningar att ta del i ansvaret för sitt lärande

Lärande bygger på en inre aktivitet. Det är nödvändigt att elever från början är delaktiga i arbetet och bemöts så att de förstår sin betydelsefulla roll i det egna lärandet. För att lära aktivt måste man veta vad man skall göra och förstå hur en viss åtgärd kan kopplas till det som skall läras. Elever har erfarenhet av vad som är svårt och vet något om hur de försökt hantera det. Ett öppet samtal om detta ger läraren värdefull information och samtidigt kan eleverna få både sina upplevelser av svårigheter tolkade och frågor belysta utifrån lärarens kunskapsperspektiv. I wittingarbete, som i ominläring bedrivs som enskild undervisning, finns olikheter jämfört med andra arbetssätt. T.ex. söker man i *analyssamtalet* tillsammans efter det som eleven är säker på och tar detta som utgångspunkt för träning av språkljud- teckensamband.

Konkret handlar det om att diskutera öppet och tillsammans med eleven hitta en träningsnivå som matchar de förutsättningar som är för handen. Man

funderar både på hur det en elev redan behärskar, kan utnyttjas och på vad som återstår att lära, eller kanske behöver förberedas mer före det egentliga wittingarbetet. Man förklarar för de berörda (särskilt eleverna, men även för t.ex. föräldrar och kolleger) vad wittingarbete innebär, hur man tänker och hur man tror att arbetet skall läggas upp för att ge bra resultat. När eleven övar skall det bli rätt lätt! För att förstå och kunna engagera sig i ett långsiktigt arbete behöver elever förklaringar. Att veta vad man skall göra och varför och att bli tagen på allvar i samarbete ger motivation att ta tag i och positivt tackla det som varit hinder för en god utveckling av läs- och skrivförmågan.

Innehållsneutrala språkstrukturer används på två olika sätt i arbetet..

Maja Wittings analys av läs- och skrivprocesserna utifrån praktisk erfarenhet ledde till insikten att de två delarna i dessa processer, dels en *färdighet* relaterad till det alfabetiska systemets principer och dels en *kreativ innehållsskapande aktivitet*, har så olika karaktär att de bäst tacklas åtskilda. Detta arbetssätt är, liksom wittingmetodens arbetsmaterial *innehållsneutrala språkstrukturer*, metods specifikt.

De innehållsneutrala språkstrukturerna (ex: *si, ly, fa, fen, slo, räsa, blim, klul*) fungerar både som ett enkelt material för träning av sambandet mellan språkljud och bokstäver och som språkliga byggstenar i det vidare språkarbetet. Språkstrukturerna har sin hemvist på ett generellt språkligt plan. De ger därmed en flexibilitet som är en del i förklaringen till att man ofta lyckats hjälpa elever, där t.ex. ålder, individuella förutsättningar, situationer och lokala skol- eller studieförhållanden varierat mycket. Möjligheterna att anpassa svårighetsnivån till olika behov och även att variera materialet på alla nivåer är större med innehållsneutrala språkstrukturer än med ord och text.

Språkstrukturerna används dubbelt i varje arbetspass, dels med *multisensoriskt strukturerad "avlyssningsskrivning"* i färdighetsträning av principerna för det alfabetiska systemet (språkljud- teckensamband, läsriktning från vänster till höger och sammanljudningsteknik), och dels som utgångspunkt för ett kreativt förståelsearbete med *fritt ordassocierande och vidare språklig bearbetning* på olika lingvistiska nivåer. Man kan färdighetsträna på en nivå och arbeta med ord och språk på en annan. Växlingen mellan momenten stimulerar i arbetet. Trots att de två delarna i läs- och skrivprocesserna övas var för sig, eftersom de inlärningsmässigt är olika och gynnas av skilda lärandestrategier, kan samma typ av material användas, och helheten i det språkliga arbetet med båda delarna upplevas, ge mening och motivation.

Wittingmetodens sätt att tänka innebär utmaningar också för läraren

I Wittingmetoden ses undervisning som verktyg för elevers lärande. Utformningen av det praktiska arbetet syftar till att möjliggöra elevers ansvarstagande och aktiva lärande och utifrån ett generellt plan tackla läs- och skrivlärande långsiktigt med hjälp av dubbel användning av innehållsneutrala språkstrukturer och vidare språklig bearbetning med utgångspunkt i de ord som associerats fram. Arbetssättet är interaktivt och förutsätter kontinuerlig dialog mellan lärare och elev. Läraren måste kunna förklara både läs- och skrivlärandets, dubbla karaktär och lärandets allmänna villkor. Detta måste även relateras till avlyssningsskrivning och fritt associerande, så eleven förstår varför man gör detta och hur det hänger ihop med att möjligheterna att nå resultat både vad avser läs- och skrivförmåga och språkbehandling.

Inlagd den 7 oktober 2014